

Også dette foredrag vil senere fremkomme i tidsskriftet. Diskussionsdeltagerne var: overlæge Stürup, afdelingsleder Elisabeth Møller, direktør Tetens, dommer Harbou, kontorchef Leudesdorff og landsdommer Lucas.

J.P.B.

DEN NORSKE KRIMINALISTFORENING havde møte 30. mars 1951 med foredrag av direktør *Karsten Heli* om »Arbeidsskolen foran starten«. Tidsskriftet håper å kunne gjengi foredraget i et senere hefte. I den etterfølgende diskusjon deltok o.r.saksfører Hardeng, direktør Ødegaard og professor Andenæs. Medlemmene av Foreningen for Sosialt Arbeid var innbudt til møtet.

Den 10. mai 1951 holdt foreningen et møte til minne om hundreårsdagen for åpningen av Botsfengslet. Fra Dansk Kriminalistforening møtte direktør Tetens og fengselsinspektør Cai Jensen, fra Svenska Kriminalistforeningen justitierådet Beckman. Ekspedisjonssjef *Kyhu Gløersen* talte om »Norsk fengselsvesen gjennom de sidste 100 år« og fengselsdirektør *Andreas Hauge* om »Litt omkring Botsfengslet i fortid og nåtid«. Etter møtet var det middag med ca. 90 deltagere. I sin tale ved middagen hyllet formannen ekspedisjonssjef Gløersen, som i år faller for aldersgrensen etter å ha stått i spissen for det norske fengselsvesen siden 1929, bare med en avbrytelse i krigsårene.

Litteratur.

Georg K. Stürup: Krogede Skæbner. Eget forlag. Kbhvn. 1951. 245 sider.

Overlæge *Stürup* har som led i sin oplysningsvirksomhed om behandlingsmetoder og behandlingsresultater i psykopatforvaringsanstalten i Herstedvester udarbejdet en redegørelse for seks af de forvaredes levnedsløb og personlighed. Gennem disse case stories med dertil hørende uddrag af de lægelige observationer, brevmateriale m.v. belyses på udmærket måde ikke alene de individuelle tilfælde, men også generelle spørgsmål vedrørende diagnose og terapi, idet de udvalgte enkeltskæbner er mere eller mindre repræsentative for større grupper af karakterejendommelige kriminelle.

Bogens udgiver har stået overfor særlige vanskeligheder ved en publikation af denne art. Selv om navne og stedbetegnelser m. v. er omformede, kan disse detaljerede beretninger om bestemte personer indenfor et tidligere eller nuværende forvaringsklientel ikke gives enhver i hænde. Bogen, hvis titel er Krogede Skæbner, kan derfor ikke fås til købs i det almindelige bogsalg. Overlæge Stürup har derimod bedt nærværende tidsskrift om at meddele, at læger, jurister og andre fagligt interesserede kan erholde bogen ved henvendelse til ham, adresse Blytsvej 8, København F. Prisen er 12 kr., og beløbet kan indsendes til postgiro nr. 2207.

St. H.

Jens Chr. Smith: Psykiatriske forelæsninger. 4. udg. ved Erik Ström-gren. Ejnar Munksgaard. København 1951. 315 s.

Af den nylig afdøde overlæge *Jens Chr. Smith's* lærebog i psykiatri foreligger nu en ny udgave ved professor *Erik Ström-gren*. I denne ud-gave er en række af forfatterens forelæsningsnotater indarbejdet i teksten, og udgiveren har nyskrevet afsnittet om epilepsi og har også iøvrigt på nogle punkter revideret teksten. Således er navnlig omtalen af neuroser blevet mere udførlig, og fremstillingen af disse sygdoms-former er skilt ud fra behandlingen af de psykogene psykoser.

Bogen giver en god og for størstepartens vedkommende let forstå-elig orientering i den elementære psykiatri. Den er skattet som lærebog for medicinske studerende og vil også med udbytte kunne læses af kriminalistisk interesserede uden lægelig uddannelse. Sproget er klart og ligetil, og til de mere abstrakte beskrivelser af sindslidelserne føjes et godt udvalg af sygehistorier.

Med særlig interesse læses naturligvis i en ny udgave af et værk som dette à jour føringerne og tilføjelserne. De giver i knap og konc-is form, undertiden måske i for knap form, besked om de seneste års psykiatriske udvikling og giver klagørende bidrag til klassifikationen af sindslidelser. Det gælder ikke mindst afsnittet om neuroser, som man dog gerne så endnu udførligere behandlet. Professor Ström-gren bebuder da også i sit forord, at han håber i en eventuel senere udgave af bogen at kunne give dette område en så indgående behandling, som dets betydning berettiger til. Enhver psykiatrisk interesseret, der har haft glæde af Ström-gren's lysende publikationer, vil dele dette håb med ham.

Stephan Harwitz.

Jørgen Trolle: Procedure i straffesager. Nyt Nordisk Forlag 1951. 149 sider. Anmeldt af cand. jur. Jøn Johansen.

I dette lille og let tilgængelige værk delagtiggør den tidligere stats-advokat os i nogle af de mange erfaringer, han har høstet gennem sin virksomhed som offentlig anklager.

Al begyndelse er svær, også for den nybagte politifuldmægtig, der kun sidder inde med universitetsstudiets mere teoretiske viden. Bo-gens hensigt — som forfatteren og sætternissen redegør for i forordet — er at hjælpe begynderen over de første praktiske vanskeligheder i procedurans ædle kunst.

Indledningsvis behandles procedurans formål og væsen. Procedu-rans betydning for sagens udfald er blevet såvel over- som undervur-deret; thi vel kan ikke selv den eleganteste procedure vinde en dårlig sag, men derimod kan en ringe procedure nok ødelægge en god sag. I hvert fald er procedurans betydning ikke blevet mindre efter læg-dommerinstitutionens indførelse, for det er gennem proceduren og gennem denne alene, at domsmænd og nævninger stifter bekendtskab med sagen.

Forfatteren berører den ordning, at anklagerens person skifter fra instans til instans, og anser dette for det bedste, som givende den største garanti for objektivitet. Men som det meget rigtigt fremhæves i det følgende kapitel, så er det et fundamentalt krav, at anklageren ikke blot må kende, men også kunne sin sag, og hvem er bedre kvalificeret hertil end den person, der allerede har været sagen igennem fra a til z og i berøring med de implicerede.

Kapitlet slutter med en række vink om, hvordan anklageren bør optræde overfor dommere og forsvarere.

I afsnittet om sagens forberedelse indskærper Trolle vigtigheden af at sikre sig fyldige oplysninger og af at sætte sig grundigt ind i sagen, ligesom han varmt anbefaler brugen af grafiske fremstillinger, rids og fotografier samt uddybning af sagkyndige erklæringer gennem konference med de sagkyndige.

Tredie kapitel omhandler domsforhandlingens begyndelse og afhøringer af tiltalte. Den lejlighed, som anklageren har til indledningsvis at udvikle sagens genstand, vil der efter forfatterens mening kun være grund til at gøre brug af i mere omfattende sager, hvor det kan være ønskeligt på forhånd at give retten et nødtørftigt overblik over sagens fakta, et overblik, som det kortfattede anklageskrift ikke altid er i stand til at give. Man vil derfor som regel gå direkte over til at afhøre tiltalte, og her som ivotrigt overalt i bogen fremdrages engelsk retsregler til sammenligning med vor egen retspleje, ligesom Trolles mange små psykologiske råd angående afhøringsteknikken illustreres gennem eksempler hentet fra engelske retssager. Trolle advarer mod anvendelse af ironi og latterliggørelse under afhøringen, dels fordi det kan virke upassende, dels fordi tiltalte vil være så temmelig forsvarsløse overfor disse våben, som endelig også har den skavank, at de kan vende tilbage som en boomerang og ramme anklageren selv. Hvis man endelig vil anvende ironien, anbefales den humoristiske form fremfor den bidende.

Om anklagerens holdning under forsvarerens efterfølgende afhøring gives den gyldne regel, at man ikke skal bryde ind i afhøringen i større omfang, end man selv ville lade sig afbryde uden at blive fortørnet på modparten.

I det næste kapitel behandles de mange problemer, der knytter sig til vidneafhøringen, bl. a. hvilken rækkefølge man skal føre sine vidner frem i, hvorledes spørgsmålene bør formuleres, hvorvidt man bør afhøre tiltaltes ægtefælle, om forsvareren skal have lov at føre »rosevidner«, om anklageren bør søge at sværte vidnets person for at svække dets troværdighed, hvorledes man plejer at forholde sig overfor vidner, der aflægger falsk forklaring, endvidere de specielle hensyn til børn i vidneskranken og afhøring af sagkyndige til uddybning af deres erklæringers nærmere forståelse; ja, det kan ligefrem være nødvendigt at »oversætte« sådanne specielle erklæringer: Trolle nævner et pudsigt eksempel fra en sædelighedssag, hvor man som bevis brugte forekomsten af nogle sædpletter, og hvor en af nævningerne

udmærkede sig ved at spørge om disse sædpletter ikke ligeså godt kunne stamme fra en kvinde (!).

Bevisbyrden belyses i femte kapitel gennem en lang række eksempler, ligesom bevisets særlige stilling i straffesager drøftes indgående. Trolle anker i denne forbindelse over, at man i politisager er tilbøjelig til at gøre beviskravene for summariske, for — som det meget rigtigt bemærkes — så er det dog gennem politiretten at folk i almindelighed stifter bekendtskab med rigets strafferetspleje, og vi kan ikke være tjent med at menigmand får den opfattelse, at det der foregår i politiretten er det højeste udtryk for den jordiske retfærdighed.

Et særligt afsnit er helliget dokumentationen af tiltaltes forakter. Disse bør kun drages frem i dagens lys, for såvidt de er retligt relevante. I strafudmålingssager kan man uden videre dokumentere forakterne, med varsomhed anvendes de, hvor tiltalte hævder sin subjektive uskyldighed, og hvor det objektive gerningsindhold nægtes, bør forakterne formentlig ikke dokumenteres. Forskellen mellem dansk og engelsk ret på dette punkt er iøvrigt ikke så stor, idet der er en række undtagelser fra det engelske forbud mod at inddrage tiltaltes kriminelle fortid i sagen, hvilket belyses gennem den berømte »bath tub«-mordsag og den sørgmuntre hekseproces mod mrs. Duncan. Trolle vil endog gå så vidt, at han vil tillade dokumentation af tidligere frifindende domme og henlagte sager. Man erindre sig herved den i dagspressen nyligt omtalte børnemishandlingsaffære, hvor 3 børn døde under mistænkelige omstændigheder.

Til sidst kommer så selve proceduren, anklagerens afsluttende indlæg. Det er nødvendigt at forberede dette omhyggeligt inden domsforhandlingens begyndelse, for der bliver sjældent afsat tid dertil på et senere tidspunkt. Man må derfor gøre plads til de ændringer og tilføjelser, som sagens behandling måtte give anledning til, og iøvrigt af-fatte sine noter i streng lapidarisk stil, eventuelt indskrænke sig til stikord, for at det mundtlige foredrag ikke skal få karakter af højt-læsning.

Af rent sproglige raffinementer omhandles bl. a. gentagelser, akkumulationer og litoter (en litote er det englænderne kalder »understatement in order to intensify«).

Noget uden for fremstillingens helhed kommer slutkapitlet om offentligt anlagte injuriesager, der behandler problemerne i forbindelse med disses tilpasning til den strafferetlige procedure.

En meget anbefalelsesværdig bog.

Jon Johnsen.

Sheldon Glueck and Eleanor Glueck: Unraveling Juvenile Delinquency. The Commonwealth Fund. New York 1950. 399 sider.

Det berømte forfatterpar Sheldon og Eleanor Glueck har forøget deres righoldige produktion af kriminologiske undersøgelser med et nyt stort værk. Titlen er »Unraveling Juvenile Delinquency«, d.v.s. ud-

redning¹⁾ af (faktorerne bag) ungdomskriminaliteten. Redegørelsen bygger på en undersøgelse af 500 kriminelle drenge sammenholdt med en kontrolgruppe af samme størrelse.

Metodisk er undersøgelsen en ydelse af højeste rang. En mere indgående empirisk undersøgelse af præcist definerede kriminalitetsfaktorer, en teknisk mere fuldkommen udvælgelse af et kontrolmateriale og en statistisk finere bearbejdelse af fundene i hver af de undersøgte grupper har utvivlsomt ikke tidligere foreligget.

Medens forfatterne (i det følgende under eet betegnet som Glueck) i deres hidtidige arbejder særlig har beskæftiget sig med efterprøvelsen af forskellige straf- og behandlingsformers effektivitet, har de i det sidste tiår koncentreret opmærksomheden om en udredning af årsagsfaktorerne. Det nu offentliggjorte værk er det første resultat af dette arbejde, der har stået på siden 1939.

Arbejdet er grebet an på bred basis og med en stor stab af medarbejdere fra en lang række faglige discipliner. Medarbejderlisten tæller mere end 30 navne, herunder socialundersøgere, psykiatere og antropologer, psykologer, Rorschach-specialister, statistikere og en stab af sekretærer. Talrige videnskabelige fonds har gennem flerårige eller eengangs donationer tilvejebragt de enorme summer, undersøgelsen har kostet.

Materialet af kriminelle drenge er tilvejebragt fra opdragelseshjem (correctional schools, nærmere bestemt: Lyman og Shirley). Det omfatter kun drenge med vedvarende kriminalitet. Alderen ved undersøgelsen varierer fra 10 til 17 år. Flertallet er i aldersgruppen 14—16 år. Kontrolgruppen er udtaget fra de almindelige folkeskoler. Man har sikret sig, at det alene omfatter virkelig ikke-kriminelle drenge, idet man ikke udelukkende har bygget på aktoplysninger. Ved udvælgelsen er der sørget for, at kontrolmaterialet stammer fra samme socialt ringe stillede kvarterer (underprivileged neighborhoods) som den kriminelle gruppe. Endvidere er aldersfordelingen den samme i de to grupper. Også med hensyn til intelligens er der sørget for overensstemmelse mellem grupperne. Det samme gælder endelig probandernes etniske (nationale, racemæssige) oprindelse. Ligeligheden med hensyn til de nævnte faktorer (ugunstig bosættelse, alder, intelligens og afstamning) er søgt gennemført med så stor konsekvens, at der til hver enkelt af de kriminelle drenge svarer en partner i kontrolmaterialet med helt de samme træk i alle de pågældende relationer.

Undersøgelsen er sat ind på fire hovedområder, nemlig 1) socialt-kulturelle faktorer, 2) probandernes somatiske forhold (legemsbygning, helbred), 3) deres intellektuelle forhold (indenfor rammerne af den overensstemmende totale eller abstrakte intelligens) og 4) følelseslivet (det emotionelt-temperamentsmæssige forhold).

Der på hvert undersøgelsesområde arbejdende eksperter har arbejdet

¹⁾ egentlig: »i færd med at udrede«; titlen antyder, at arbejdet kun er i sin vorden.

uafhængigt af undersøgerne på de andre områder og uden kendskab til deres resultater.

Der gøres i bogen nøje rede for de anvendte metoder, herunder om instruktionen af undersøgerne i markarbejdet. Særlig bemærkelsesværdige er definitionerne af de faktorer, der har skullet undersøges indenfor hvert enkelt forskningsområde. Ved præciseringen af disse faktorer og deres underkategorier er tilvejebragt et så eksakt grundlag som efter omstændighederne muligt til brug for den statistiske tabulering.

Pladsen her tillader ikke at gå i enkeltheder med hensyn til de faktorgrupper, hvori undersøgelsen er opdelt. Det skal blot nævnes, at den socialt-kulturelle undersøgelse særlig omfatter boligforholdene, familielivet og drengenes forhold i skole og i kontakt med andre samfundsforhold.

Hver enkelt af de undersøgte to gange 500 drenge har været underkastet indgående personundersøgelse, omfattende psykiatrisk interview og psykologisk testning. Stor betydning er herved særlig blevet tillagt Rorschach-prøverne.

Ved konferering af de fundne undersøgelsesresultater i hver af grupperne (kriminelle og ikke-kriminelle) har et meget stort antal faktorer, som efter hidtidig antagelse muligvis måtte antages at være af kriminogen betydning, vist sig — i denne undersøgelse — at være uden signifikant vægt, idet de forekommer med samme (eller endog større) hyppighed i kontrolgruppen som i delinkventgruppen. Dette gælder bl.a. med hensyn til en række faktorer vedrørende forældrenes alder ved ægteskabets indgåelse, aldersforskel mellem fader og moder, alkoholisme og mentale mangler i fædrenes familie) og drengenes hjemforhold (bl.a. længden af den tid, de har boet i underprivilegerede areas, huslejens størrelse, husstandens størrelse, drengens placering i familien som eneste barn, ældste eller yngste barn). Som andre usignifikante faktorer kan nævnes: drengenes vægt og højde, tand-, øjen- og øreanomalier, kirtelforstyrrelser, sådanne emotionelle træk som følelsen af ikke at blive taget alvorligt, følelsen af manglende omsorg («the feeling of not being taken care of»), følelsen af ikke at kunne klare sig selv, tryk som følge af skolevanskeligheder.

I modsætning hertil er bl.a. følgende faktorer forekommet med sådanne differencer i de to materialer, at der ifølge Glueck er grund til at anse dem for signifikante:

I henseende til legemsbygning viser den kriminelle gruppe dominans af den såkaldte *mesomorfologiske* type. Denne svarer nærmest til, hvad der fra den Kretschmer'ske typologi er kendt som den atletiske type. Den karakteriseres ved legemsbygningens muskuløse solide præg. På den anden side overvejer den *ectomorfologiske* (spinkle) type i den ikke-kriminelle gruppe. Glueck antager, at der til denne fundamentale forskel i legemsstrukturen svarer dybtgående forskelligheder i de naturlige energi-tendenser. Forekomsten af legemlig disharmoni har vist sig mindre hyppig i den kriminelle gruppe, hvilket også kan være et moment af betydning for tendens til større forekomst af aggressiv ad-

færd i denne gruppe. Endvidere peger Glueck på forsinket væksthastighed i den tidlige pubertet hos den kriminelle gruppe.

Hvad angår temperamentstræk og emotionel dynamik, har Roschachprøverne navnlig vist overvægt af følgende faktorer i den kriminelle gruppe: større udadvendthed (extroversion) i handleimpulserne, større følelsesmæssig labilitet (mangel på stabilitet), større forekomst af destruktive, sadistiske, aggressive og eventyrlystne tendenser, mindre selvkontrol. Tillige viser Rorschachprøverne, at den kriminelle gruppe i højere grad end kontrolgruppen har en følelsesmæssig indstilling præget af fjendtlighed, trods, hævn-gerrighed og mistro. Andre signifikante træk er en følelse af ikke at blive tilstrækkelig anerkendt eller værdsat samt trang til selvhævdelse og magtbegær. Den psykiatriske undersøgelse stemmer godt med Roschachprøvernes fund og føjer her til sådanne træk som stædighed, egocentricitet, manglende selvkritik. De kriminelle drenge er mere tilbøjelige end de ikke-kriminelle til at løse deres sjælelige konflikter ved udadvendt handlen uden hæmning af sociale skranker eller frygt for sociale konsekvenser. Denne generelle karakteristik må dog, i betragtning af de talrige enkelttilfælde i materialet, som ikke dækkes deraf, suppleres med en opdeling af materialet i psykologiske undertyper.

Socialt-kulturelt viser undersøgelsen, at de kriminelle drenges forældre gennemgående var betydelig fattigere end kontrolgruppens, og dette til trods for, at grupperne hidrørte fra de samme boligkvarterer. I det hele bekræfter undersøgelsen, at der indenfor samme sociale lag, bestemt efter de ydre boligforhold, gør sig højst betydningsfulde forskelligheder gældende indenfor hjemmene («under the roof»). I de kriminelles *mødrene* familier var der en langt højere procent af psykiske afvigelser, alkoholisme og kriminalitet end i de ikke-kriminelles mødre familier. Hos selve forældrene viste den kriminelle gruppe en forhøjet procent sammenlignet med kontrolgruppens forældre med hensyn til legemlig sygdom, psykiske forstyrrelser, alkoholisme og kriminalitet. De kriminelles hjem havde gennemgående en ringere hygiejnisk og moralsk standard. Antallet af brudte hjem og følgelig forekomst af stedmoder eller stedfader eller anden substitut for forældre var hyppigere for de kriminelles vedkommende. Og, hvad Glueck tillægger særlig vægt, de intrafamiliære forhold var langt ringere i den kriminelle gruppe, det vil sige sammenholdet i familien, den følelsesmæssige binding, hengivenheden mellem børn og forældre, var af betydelig ugunstig kvalitet i de kriminelles hjem. Chancerne for en sund personlighedsudvikling har allerede af denne grund været markeret dårligere for de drenge, der blev kriminelle.

Den her omtalte bog ville ikke være en ægte Glueck, om den ikke udmundede i et forsøg på at omsætte de indvundne erfaringer i et system af prognoser (prediction tables, forudsigelsestabeller). Naturligvis er forudberegning af børns chancer for at blive kriminelle (hvis ikke særlig egnet forebyggende behandling sættes ind i tide) forbundet med de allerstørste vanskeligheder. Og Glueck erkender da også at

flertallet af de undersøgte faktorer, selv om de har vist sig signifikante, ikke egner sig til at underbygge et generelt prognosesystem. Tilbage bliver dog visse faktorer, der ifølge Glueck har vist sig at være af en sådan særlig betydning, at det kan anses forsvarligt at bygge en prognostisk bedømmelse derpå.

Bygget på sociale faktorer skulle der således kunne opstilles en prediction table, der lægger vægten på følgende momenter: 1) den af faderen udøvede disciplin, inddelt i graderne: overstreng, slap, fast, men venlig, 2) moderens tilsyn, 3) faderens følelser for drengen, 4) moderens følelser for drengen, 5) familielivets samstemthed. En anden prediction table kan bygges på karaktertræk fremgående af Rorschach-prøver, en tredje på personlighedstræk klarlagt gennem den psykiatriske undersøgelse.

Om værdien af disse skematiserede prognosesystemer vil der være delte meninger. En umiddelbar overførelse af dem til andre samfundsforhold end dem, hvorunder de er blevet til, kommer i hvert fald ikke på tale.

Men om bogens værdi som helhed og navnlig i metodisk henseende kan der ikke være tvivl. Det er et værk, som vil komme til at indtage en central plads i den kriminologiske forskning, og som må kendes af enhver, der i fremtiden vil beskæftige sig med sammenlignende undersøgelser af kriminelle og ikke-kriminelle grupper. Det vil kunne bidrage til at koncentrere forskningen om relevante faktorer. Specielt med henblik på behandlingen af ungdomskriminaliteten har det værdi ved sin stærke understregning af nødvendigheden af, at bestræbelserne for kriminalitetsbekæmpelse sættes ind på det tidligst mulige stadium af den potentielle lovovertræders liv. Værdifuld er også værkets klare og kloge påvisning af mangesidetheden i de faktorer, der betinger udviklingen af kriminel adfærd, og samspillet mellem disse faktorer. At hovedvægten herved lægges på hjemmets atmosfære og specielt på den følelsesmæssige binding mellem forældre og børn, stemmer med, hvad der i stigende grad er blevet erkendt som rigtigt indenfor forskellige grene af den kriminologiske forskning særlig i de senere år. Denne opfattelse, der har betydningsfulde kriminalpolitiske konsekvenser, har gennem dette værk fået en bekræftelse, der bygger på anvendelse af al den videnskabelige metode, som i vor tid kan bringes til anvendelse.

Stephan Hurwitz.

T. W. Adorno, Else Frenkel-Brunswick, Daniel J. Levinson, R. Nevitt Sanford, in collaboration with Betty Aron, Maria Hertz Levinson and William Morrow: The Authoritarian Personality. Harper and Brothers, N. Y. 1950. 976 sider.

Det foregår for tiden en intens forskning i U.S.A. på grænseområdet mellem sosiologi og dybdepsykologi. Sosiologiske metoder tas i brug ved undersøgelsen av dybdepsykologiske hypoteser, og resultatet er

lovende og har allerede nå vist seg fruktbringende for begge vitenskapene. Det er sansynlig at også kriminologien — på lengere sikt — vil bli påvirket av retningen.

»Den autoritære personlighet« af Adorno m. fl. er hittil det mest oppsiktsvekkende resultat av samarbeidet. Boka bygger på en stor forskerstabs undersøkelser gjennom mange år, finansiert av The American Jewish Committee. Oppgaven var opprinnelig å undersøke antisemittismens betydning for det enkelte individ, men heldigvis varte det ikke lenge før denne snevre rammen ble sprengt slik at vi i stedet fikk en grunnleggende undersøkelse av fordømmenes betydning for personligheten.

I prinsippet er undersøkelsesmetodene temmelig enkle. På grunnlag av generell klinisk erfaring, og på grunnlag av en rekke «antidemokratiske» utsagn konstrueres et spørreskjema. Skjemaet kan f.eks. ta for seg holdningen til en rekke utgrupper, og beskjefter seg med forskjellige utsagn om hvorledes disse utgruppene «er» og hva som bør gjøres med dem. Utsagnene er gjerne pseudodemokratiske, oftest knyttet sammen med såkalte projektive spørsmål, det er spørsmål som blottlegger andre ting i objektet enn det han tror han svarer på. Av et utvalg på f. eks. 300 mennesker, plukker man så ut f. eks. de ti som i følge spørreskjemaet hadde mest fordommer mot utgruppene og de ti som hadde minst. Disse underkastes detaljerte intervjuer, og på grunnlag av dette konstrueres nye spørreskjemaer som i henhold til en rekke statistiske kriterier er bedre enn de gamle. De som i et nytt utvalg skårer ekstremt høyt eller ekstremt lavt på de nye spørreskjemaer blir så igjen plukket ut og underkastet nye intervjuer. Deres ideologi blir søkt kartlagt, og samtidig forsøker man å få fram den tidligere livshistorien, forholdet til foreldrene, søsken, skole, ektemake o.s.v.

Det viktigste resultat av den foreliggende undersøkelse er antagelig påvisingen av hvordan et individs ideologi som oftest utgjør et bredt, sammenhengende mønster. Antisemitten er ikke bare antisemitt, men han har også imot negere, grekere og italienerne. Og når man vet han har imot disse gruppene, så er det også mulig å forutsi med temmelig stor sikkerhet hvordan han vil stille sig til spørsmål som f. eks. behandlingen av seksualforbrytere, militærnektere, eller kommunister. Det ble også påvist hvordan innstillingen er avhengig av dyptliggende behov i personligheten, og ikke av f. eks. vitenskapelig logikk. Det samme spørreskjema kunne inneholde fem utsagn som hevdet at jødene rottet seg for mye sammen og skillte seg for mye ut, og fem som hevdet at de i alt for stor utstrekning prøvde å gjøre seg ukjennelige og gå opp i gjennomsnittsbefolkningen. Antisemitten var enig i samtlige utsagn. Han var enig på grunnlag av en indre usikkerhet som igjen skapte en generell motvilje mot alle utgrupper.

Ved en slik påvising faller alle de gamle spesialteoriene sammen. Det blir ikke lenger mulig å se på f. eks. antisemittisme som bare fordommer mot visse nedarvede egenskaper akkurat hos jødene, eller som religiøs fordom, eller som fordommer som skyldes gale informa-

sjoner, eller fordommer som utelukkende bunner i økonomisk konkurranse og egeninteresse. Atisemittismen må — i U.S.A. i hvert fall — betraktes som en del av en fullstendig ideologi, og ikke bare som resultat av en eller annen spesiell erfaring.

Sluttresultatet av undersøkelsen — særlig spørreskjemaene sammenholdt med de detaljerte intervjuene — er påvisingen av to forskjellige personlighetstyper: Den autoritære og den ikke autoritære personlighet. Den førstnevnte er en rigid tilhenger av konvensjonelle klasseverdier og med en ukritisk innstilling mot den idealiserte moral i inngruppen. Han er aggressiv mot utgruppen og har sterk tendens til å forestille seg verden som et hierarki. Han har sterk motvilje mot introspeksjon, og er meget opptatt med å bevise sin egen konformitet med idealet av maskulinitet (eller for henne: femininitet). Forfatterne mener videre å ha påvist sammenheng mellom alt dette og spesielle forhold i de autoritæres oppvekst. Den autoritære tyr til alt dette som beskyttelsesforanstaltninger — fordi han mangler indre autoritet. Den er knekket under oppveksten ved uassimilerbar, innkonsekvent disiplin og ukjærlig behandling. Den ikke-autoritære på sin side viser en langt større indre sikkerhet, og har derfor ikke behov for hele rekken av forsvarsmekanismer. Han våger å tilstå eventuell femininitet, og hun maskulinitet, og de har intet imot introspeksjon. Tvert om er den ekstremt ikke-autoritære ofte overopptatt med seg selv, mens den autoritære alltid vender blikket vekk fra seg selv.

Fra et kriminologisk synspunkt er et lite kapittel av William R. *Morrow* av spesiell interesse. Det heter »Criminality and antidemocratic trends: A study of prison inmates« og refererer resultatet av metoden anvendt på 110 fanger fra San Quentin fengslet i California. De undersøkte var representative for fangegruppene i fengslet — valgt ut etter forbrytelsenes art, men sammenhengen mellom dette og belegget i hele U.S.A. sies det intet om. Undersøkelsen har derfor ikke interese annet enn som illustrasjon, omfanget aner vi intet om. Likevel er det ganske interessant at denne fangegruppen skårer høyest — viser det aller høyeste gjennomsnitt av fordommer — av samtlige grupper som er undersøkt i U.S.A. på denne måten. Det viser, mener forfatteren, at kriminelle er en utgruppe som ikke er i stand til å identifisere seg med andre utgrupper. Og han mener at det er en overensstemmelse mellom dette og iakttagelsen av at svært mange fanger ikke identifiserer seg med andre fanger, men gjør en distinksjon mellom dem selv og «vanlige kriminelle». Ser en på de forskjellige forbrytergruppene for seg, viser det seg at seksualforbryterne har det aller høyeste gjennomsnitt av samtlige. Forfatteren ser dette som et tegn på disses desperate forsøk på å holde sine undertrykte impulser under kontroll.

Også i denne spesialundersøkelsen er det utført en rekke detaljerte intervjuer. Inntrykket er det samme her som ved de andre undersøkelsene. Forsvaret mot svakhet later til å være utpreget hos de fordomsfylte fangene. Det er også en sammenheng mellom dette og forbrytelsens art, mener Morrow. De som skåret høyt — de fordomsfylte,

og ved senere analyse de autoritære — hadde en ting til felles: deres forbrytelse var hele tiden et forsøk på å *bevise* noe, enten det nå var maskulinitet, styrke eller noe annet. Kriminaliteten til de på den andre enden av skalaen var preget av lengsel etter kjærlighet og ambivalent innstilling i denne situasjonen. Begge ytterligheter kunne føre til samme type forbrytelse, men Morrow anser det sannsynlig at de ikke-autoritære vil ha større sjanser for å komme vekk fra sin kriminalitet. Blant annet fordi de er mindre blokert og kan tilpasse seg ny erfaring. I rapporten fra en lignende undersøkelse i en psykiatrisk klinikk møter vi det samme resonnement.

— — —

Det er vanskelig allerede nå å gi noen rettferdig kritikk av dette verket, og arbeidet som ligger bak. Mange ting virker støtende ved lesingen. Det vrimler med verdidommer, og en rekke uverifiserte hypoteser kunne godt vært sløyfet. Kapitlene av T. W. Adorno er spesielt slette og kan uten noe tap hoppes over ved lesingen. Det kan også rettes innvendinger mot visse ting i den sosiologiske teknikk som er brukt ved undersøkelsen. Likevel: Hvis man leser med kritikk, kan man finne usedvanlig mye interessant stoff i boka. Mye av det forfatterne hevder er sansynliggjort i meget sterk grad, og de har med et klokt grep smeltet sammen deler av to fag som hittil har vært alt for isolert fra hverandre. Det er et nybrottsarbeid av rang.

Nils Christie.

NYUDKOMMEN LITTERATUR

- Alcohol and Road Traffic.* Proceedings of First International Conference on Alcohol and Traffic. Stockholm 1951. 336 s.
- Ancel, Marc:* Les mesures de sureté en matiére criminelle. Commission Internationale Pénale et Pénitentiaire. Melun 1950. 258 s.
- Andenæs, Johannes:* Svek och motstånd under Norges ockupationsår. Studentföreningen Verdandis småskrifter. Stockholm 1950. 58 s.
- Andenæs, Johannes:* Rättsuppgörelsen i Norge efter andra världskriget. Studentföreningen Verdandis småskrifter. Stockholm 1950. 60 s.
- Beretning for Norges Vernesamband 1939—1950.* Oslo 1950. 254 s.
- Evensen, Hans:* Hysteriens diagnose og rettspsykiatriske bedømmelse. Tillegg til den rettsmedisinske kommisjons Beretning for året 1944. Oslo 1951. 142 s.
- Federal Prisons 1950.* United States Department of Justice. Leavenworth, Kansas 1951. 92 s.
- Fry, Margery:* Arms of the Law. Victor Gollancz Ltd. London 1951. 255 s.
- Laignel-Lavastine et V. V. Stanciu:* Précis de Criminologie. Payot. Paris 1950. 282 s.
- Langfeldt, Gabriel:* Lærebok i klinisk psykiatri for medisinske studenter og praktiserende leger. Aschehoug. Oslo 1951. 550 s.